TEKST • JOHAN DÉMOED

KAPPEN NOU!

ILLEGALE HOUTKAP? GA VOOR DUURZAAM!

Illegale houtkap is een hardnekkig probleem dat al langer speelt dan vandaag. De longen van de wereld verdwijnen beetje bij beetje (hoewel er nog heel veel groen op aarde over blijft als de tropen weg zouden zijn). Veel bomen, planten en dieren sterven uit. En waarom? Omdat de illegale kap kennelijk lucratief genoeg is om ermee door te gaan. Maar: is er dan helemaal niets aan te doen?

© Wereld Natuur Fonds

Begin deze eeuw deed *Het Wereld Natuur Fonds* uitgebreid onderzoek naar illegale houtkap. In 2002 meldde deze organisatie dat 80% van alle kapactiviteiten in het Braziliaanse Amazonegebied op onwettige wijze gebeurt. In Afrika was de situatie niet anders. Van alle gekapte bomen in landen als Kameroen, Equatoriaal-Guinea, Gabon en Liberia werd 50% tot 80% illegaal geveld. Er was veel vraag naar kwalitatief goed tropisch hout in het Westen. De 'kappers' kregen er fors voor betaald. Veel geld belandde op de verkeerde plek. Burgeroorlogen werden (en worden) ermee bekostigd.

DUURZAAM BOSBEHEER

Nog steeds is een groot deel van het tropisch hout afkomstig van illegale kapactiviteiten. Gelukkig zijn er nu, in vergelijking met 15 jaar geleden, veel meer initiatieven

> **OP EEN VERANTWOORDE WIJZE BOMEN KAPPEN? HET KAN!**

om van die ongebreidelde boomvellerij af te komen. Een beproefd middel is de kaalkap minder aantrekkelijk te maken door een wettig alternatief te bieden dat het milieu niet blijvend beschadigt. Zo'n alternatief is duurzaam bosbeheer (*Sustainable Forest Management*). Herald Janssen werkt bij *NRD Natural Resources Development* en houdt zich daarmee bezig. Janssen, zelf christen, is ervan overtuigd dat er voor de mens een mooie taak is weggelegd. Het onderhouden van de natuur is immers een taak die God aan mensen gaf. Commerciële

Herald Janssen

belangen zijn er. Dat hoeft niet erg te zijn, als je je maar strikt aan regels houdt. Dat is wat deze Nederlander met zijn bedrijf beoogt.

‘TREE KILLERS’?

In Liberia en het Amazonegebied in Brazilië zijn grote stukken bos gekocht, of licenties aangeschaft om er de komende 25 jaar te kunnen kappen. Janssen wist investeerders aan te trekken. Met een mooi rendement (10% tot 15%) in het vooruitzicht steken zij geld in dit project. Maar, levert die zogenaamde ‘groene investering’ ook echt iets op voor het milieu?

Janssen krijgt die vraag vaker voorgelegd. Daarom heeft hij bij NASA satellietfoto’s opgevraagd die ‘groen-op-wit’ laten zien dat duurzaam bosbeheer voor alle partijen de beste oplossing is. „Milieuorganisaties vonden ons ‘tree killers’. Gelukkig hebben we hen ervan weten te overtuigen dat we dat beslist niet zijn.” Janssen wijst op de twee satellietfoto’s die voor hem liggen (zie rechts). Op de ene zijn veel roze plekken te zien. Diezelfde plekken zijn op de andere foto nog mooi groen. Het toont aan waar het regenwoud door de jaren heen is verdwenen. Maar op beide foto’s is ook een groot gebied waar geen roze plekken zijn… omdat daar duurzaam bosbeheer is bedreven!

Janssen: „Die foto’s tonen aan dat het bos gegarandeerd groen kan blijven als je aan duurzaam bosbeheer doet, terwijl het ook nog eens lucratief is voor beleggers en de lokale bevolking. De bossen worden écht beschermd, als je je maar aan de regels houdt.”

5 BOMEN PER HECTARE

Maar wat zijn die regels dan? Hoe gaat Janssen te werk? Hij legt uit: „Om dit project financieel aantrekkelijk te kunnen maken moet je aanzienlijk veel grond tot je beschikking hebben. Wij hebben daarom in Brazilië rond de 430.000 hectare aan bosgrond aangekocht. Dat is een gebied zo groot als de provincie Noord-Brabant. Ook hebben we de grondrechten van twee bosgebieden van elk 220.000 hectare in Liberia verworven.”

Deze gebieden zijn opgedeeld in cellen van 1 hectare. Per cel worden drie tot vijf bomen uitgekozen. Dat gebeurt op basis van informatie die ter plaatse wordt verzameld. „Van elke boom met een grotere diameter dan 50 centimeter noteren we allerlei gegevens: de soort, de hoogte, dikte, exacte gps-locatie enzovoort. Al die informatie wordt digitaal verwerkt in een barcode, die aan de stam wordt gehangen. Als de hele cel is doorlopen, verzamelen we alle barcodes.”

Als de barcodes zijn uitgelezen en de gegevens naar een computer zijn gestuurd,

> „IN EEN GEBIED VAN 1 HECTARE WORDEN MAAR 3 TOT 5 BOMEN OMGEHAKT

worden die opgeslagen in een zogenaamd GIS-systeem. Dat is databanksoftware waarmee je in een paar muisklikken een overzicht krijgt van – in dit geval – het totale boomareaal. Met die software kun je ook de 3 tot 5 beste bomen voor houtkap selecteren. Janssen: „Dan vragen we bij het departement van bosbeheer voor die uitgekozen bomen goedkeuring aan. Daarna mogen we pas kappen.” De gps-locaties zijn bekend. De houtzagers kunnen hun gang gaan.

TRACK & TRACE

Met behulp van de barcodes kan men de boomstammen volgen als ze naar hun plaats van bestemming gaan. Wanneer het hout wordt uitgevoerd en er vragen zijn bij de douane, kunnen de douaniers deze gegevens digitaal opvragen. *Société Générale de Surveillance* (SGS), de controlerende organisatie, checkt al het papierwerk. Daarbij is het belangrijk dat men de herkomst van het hout kan zien in de productieketen, tot aan de stronk toe, waar ook barcodes aan zijn gehangen.

Met deze paaltjes wordt het houtkapgebied afgebakend.

Janssen: „Het gps dat we dit jaar invoerden is véél beter dan hoe we vroeger werkten. Toen werd alles handmatig vastgelegd, maar dan is de kans op schrijf- en leesfouten groot. Zo trof men soms een boom aan waarvan het nummer niet eens bestond. Een L werd dan bijvoorbeeld voor een 1 aangezien. SGS moet alles kloppend krijgen, dus het is erg belangrijk dat de invoer van die codes correct gebeurt. Anders kan het hout gewoon niet worden uitgevoerd.”

TIJD OM TE HERSTELLEN

Na het omhakken van de bomen wordt de cel 10 tot 15 jaar met rust gelaten. Janssen: „Zo heeft de natuur de kans om op de lege plaats nieuwe bomen en planten te laten groeien. Op de plek waar eens zo’n woudreus stond komen dan weer een of twee nieuwe.”

Maar hoe zorg je er nou voor dat zo’n grote woudreus in zijn val geen andere bomen meeneemt? „Dat probleem legden wij eens voor aan een Duits bedrijf. Men gaf allerlei adviezen, maar die bleken niet te werken. Toen hebben we het overgelaten aan de plaatselijke bevolking. Zij hebben door de eeuwen heen kennis vergaard over hoe je het beste bomen kunt omhakken. Die kennis is van vader op zoon doorgegeven.”

> „OP DE PLEK WAAR EENS EEN WOUDREUS STOND KOMEN EEN OF TWEE NIEUWE

Janssen lacht als hij vertelt hoe de mannen te werk gaan: „Ze springen wat rond de boom, kijken goed hoe hij eruitziet, zagen hem om en laten hem dan precies op de goede plek vallen.”

VOOR IEDEREEN WAT

Niet alleen aan het milieu wordt gedacht: het bedrijf waar Janssen voor werkt stelt ook een sociaal contract op met de bewoners van omliggende dorpen. „We bieden hen werkgelegenheid. In die contracten staat dat we minstens een bepaald aantal mensen uit het dorp in dienst nemen. Ook slaan we bijvoorbeeld een waterput, bouwen we een ziekenhuiskliniek en een school.”

Janssen doet dit werk met een drive die het commerciële overstijgt. „Als christen zeg ik: het is duidelijk. Het bos, met al zijn flora en fauna, moet blijven bestaan als we er zorgvuldig en selectief hout vandaan halen, maar dat mag niet ten koste gaan van de lokale bevolking.” Zo heeft iedereen er wat aan.

Digitalisering is nodig. Om het hout te kunnen uitvoeren, moéten alle codes kloppen.

• **WEET MEER:**
www.weet-magazine.nl/houtkap1
www.weet-magazine.nl/houtkap2
www.weet-magazine.nl/houtkap3
www.weet-magazine.nl/houtkap4

WOUDREUZEN

De hoogste tropische bomen ter wereld staan op het eiland Borneo in Azië. Met een geregistreerde hoogte van maar liefst 88,33 meter is *Pokok Gergassi Tawau*, zoals de boom heet, de hoogste. Dat wil overigens niet zeggen dat er geen hogere bomen op aarde zijn. Buiten de tropen staan nog veel grotere reuzen, zoals *Hyperion* in Californië, die 115,55 meter boven de aarde uit torent en daarmee de hoogste boom ter wereld is.

• **WEET MEER:**
www.weet-magazine.nl/woudreuzen

PORTEMONNEE EN MILIEU

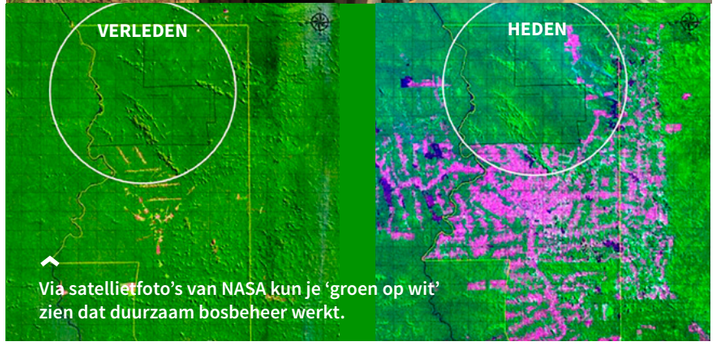
Het zal je niet verbazen dat duurzaam gewonnen tropisch hardhout prijziger is dan hout dat afkomstig is van illegale houtkap. Een gestolen fiets is immers ook goedkoper dan een fiets uit de winkel… Wie bij wil dragen aan het behoud van bossen en een beter leven voor mens en dier, zal daar meer geld voor kwijt zijn. Dat is logisch.

Maar, kun je dan niet beter hout helemaal links laten liggen? Is dat niet beter voor het milieu? Je kunt toch ook kiezen voor metaal en kunststof? Dat is zo, maar om die materialen te maken heb je veel grondstoffen nodig. Zo’n fabriek stoot schadelijke stoffen uit, terwijl de fabriek voor hout het bos is. Die natuurlijke ‘fabriek’ zorgt ervoor dat CO_2 (koolzuurgas) omgezet wordt in O_2 (zuurstof), en daar is iedereen bij gebaat.

Hé, psst… illegaal hout kopen?

• **WEET MEER:**
www.weet-magazine.nl/duurderhout

Via satellietfoto’s van NASA kun je ‘groen op wit’ zien dat duurzaam bosbeheer werkt.